nadšením Velké stavby komunismu, které změní tvářnost přírody SSSR, a uskutečňuje velkolepý stalinský plán přeměny přírody. Účinným pomocníkem je mu přitom věda, která má důsledně materialistický základ — jediný vědecký světový názor, marxismus-leninismus. Ovládání přírody, které bylo kdysi neuskutečnitelným snem jednotlivce, je dnes ve stalinské epoše budování komunismu skutečností, jíž se tvořivě zúčastňují milionové masy svobodného lidstva. Opíraje se o mohutný Sovětský svaz, kráčí i náš lid pevně k socialismu; s tím zároveň se před námi otvírají radostné perspektivy přetváření přírody v zájmu blahobytu našich pracujících. Abychom si uvědomili, jak jsme vzdáleni od věku utopií dnes, kdy se denně přibližujeme k této světlé budoucnosti, přečteme si se zájmem Novou Atlantis Francise Bacona.

REDAKCE.

FRANCIS BACON • NOVÁ ATLANTIS

PŘEDMLUVA K PŮVODNÍMU VYDÁNÍ

V tomto vyprávění chtěl můj pán vylíčit vzornou kolej, která byla založena pod jménem Dům Šalomounův nebo Kolej díla šesti dnů, aby se v ní pro blaho lidí zkoumala příroda a vytvářela velká a podivuhodná díla. Své vyprávění dovedl můj pán až do konce této části. Vylíčený vzor je sice rozsáhlejší a vyšší, než aby jej bylo možno ve všem napodobit, ale přesto jsou v něm mnohé věci, které jsou v lidské moci. Můj pán zamýšlel vylíčit v tomto vyprávění také právní řád nejlepšího státu nebo vzorného společenství, ale předvídal, že by to byla dlouhá práce a kromě toho jej od tohoto úmyslu odvedlo přání napsat spis o přírodních vědách, které ho zajímaly mnohem více.

W. RAWLEY

Z Peru, kde jsme strávili celý rok, pluli jsme Jižním mořem do Číny a Japonska. Měli jsme s sebou zásoby potravin na dvanáct měsíců. Déle než pět měsíců vál mírný a slabý, avšak příznivý východní vítr, ale pak se obrátil a po mnoho dní vál stále vítr západní, takže jsme mohli plout jen pomalu nebo jsme stáli a často jsme už pomýšleli na návrat. Potom se opět zdvihl silný vítr jihojihovýchodní a hnal nás k severu, ať jsme se mu jakkoli bránili. V té době nám došly zásoby, ačkoli jsme jimi velmi šetřili. Když jsme viděli, že jsme se octli bez zásob uprostřed největší vodní pustiny světa, myslili jsme, že jsme úplně ztraceni a připravovali jsme se na smrt. Přesto však jsme pozdvihli srdce i hlasy k Bohu, jenž koná divy v hlubinách, a prosili jsme ho, aby — tak jako na počátku světa poručil vodám, aby se shromáždily na jedno místo, a odkryl suchou zemi — také nám ve svém milosrdenství ukázal zemi, abychom nezahynuli.

Příštího dne k večeru jsme zahlédli v dálce na severu jakoby husté mraky; tento pohled v nás vzbudil naději, že se blížíme k zemi, protože jsme věděli, že tato část Jižního moře je zcela neznámá, a proto v ní mohou být ostrovy nebo země, jež až dosud nikdo neobjevil. Pluli jsme tedy celou noc směrem, kde jsme — jak se nám zdálo — zahlédli zemi, a když se rozednívalo, mohli jsme jasně rozeznat, že to je skutečně země. Pokud

jsme dohlédli, byla to zalesněná rovina; proto se nám z počátku zdála tak tmavá. Asi po půldruhé hodině jsme vpluli do dobrého přístavu, u něhož leželo nevelké, ale výstavné město, na které byl s moře krásný pohled. Každá minuta před přistáním se nám zdála dlouhá, ale konečně jsme se přiblížili těsně ke břehu a chystali jsme se přistat. Spatřili jsme však ihned skupinu lidí s holemi v rukou; zdálo se nám, že nám v tom chtějí zabránit. Nekřičeli sice, ani si nepočínali nijak divoce, ale různými znameními nás varovali před přistáním. To nás nemálo znepokojilo a radili jsme se, co dělat.

Zatím k nám poslali nevelký člun, v němž bylo asi osm lidí; jeden z nich držel v ruce jako úřední odznak žlutou bambusovou hůl, na obou koncích modře natřenou. Vstoupil bez jakékoli nedůvěry na naši loď, a když viděl, že jeden z nás předstupuje před ostatní, vyňal malý svitek pergamenu, který byl poněkud žlutší než náš pergamen a podobný lesklému papíru našich úředních listin, avšak měkký a vláčný, a podal jej našemu zástupci. Stálo tam ve staré hebrejštině, ve staré řečtině, v dobré latině a ve španělštině: „Nevstupujte nikdo z vás na pevninu a opusťte tento přístav do šestnácti dnů, pokud vám nebude povolen delší pobyt. Budete-li potřebovat čerstvou vodu nebo potraviny či léky, nebo bude-li vaše loď potřebovat opravy, napište svá přání a my vám ochotně prokážeme každou službu."

Na pergamenu byla zavěšena pečeť s obrazem kříže a andělských křídel, nikoli rozestřených, nýbrž složených. Když nám posel — zřejmě nějaký úředník — odevzdal svitek, vrátil se na břeh, zanechav na naší lodi pouze sluhu, který měl počkat na odpověď.

Radili jsme se po této příhodě a byli jsme velmi zmateni. Znepokojovalo nás, že nám bránili přistat a radili k rychlému odjezdu; naproti tomu však nás nemálo uklidňovalo, že tento lid rozumí cizím řečem a je velmi laskavý. Velkou radostí nás především naplňoval kříž na pečeti listiny; viděli jsme v něm jistou dobrou předzvěst. Odpověděli jsme španělsky: „Naše loď

je v dobrém stavu, protože jsme pluli spíše za bezvětří nebo proti větru než v bouři. Máme však mnoho těžce nemocných, jejichž život bude v nebezpečí, nebude-li nám dovoleno přistat." Ostatní svá přání jsme napsali zvlášť a dodali jsme, že „kdyby si chtěli koupit z malé zásoby našeho zboží, stačily by nám takto utržené peníze na naše nákupy u nich a nebyli bychom jim na obtíž." Nabídli jsme sluhovi několik dukátů a stůčku rudého sametu pro jeho pána, ale takřka se na dary nepodíval a nevzal je. Pak odjel v loďce, kterou pro něho poslali.

Asi za tři hodiny od chvíle, kdy odvezl naši odpověď, připlul k nám další, a jak se zdálo, významný posel. Byl oblečen ve volný plášť se širokými rukávy z překrásné blankytné látky, která se leskla mnohem více než látky naše. Pod tímto pláštěm měl zelený oblek. Měl také zelený, pěkně upravený jakýsi turban, ne tak velký jako bývají turecké turbany; pod ním bylo vidět kadeře vlasů. Vyhlížel velmi vznešeně a vážně. V člunu, který byl zčásti pozlacen, jeli s ním ještě čtyři muži a za nimi plulo v jiném člunu asi dvacet mužů. Když se k nám první člun přiblížil asi na dostřel luku, dávali nám z něho znamení, abychom k nim někoho vyslali. Ve svém lodním člunu jsme poslali ihned muže, který byl v pořadí druhý po našem vůdci, a s ním ještě čtyři průvodce.

Když jsme se přiblížili k jejich člunu na šest yardů, volali na nás, abychom se zastavili a nepluli dále. Učinili jsme tak. Muž, o němž jsem právě mluvil, povstal a ptal se nás hlasitě španělsky: „Jste křesťané?" Odpověděli jsme, že ano, a báli jsme se již méně, protože jsme si vzpomněli, že jsme na jejich listině viděli znamení kříže. Když jsme takto odpověděli, zdvihl muž pravici k nebi a potom se jí dotkl jemně úst. Tímto pohybem vzdávají Bohu díky. Pak řekl: „Budete-li všichni při zásluhách Spasitelových přísahat, že nejste piráti a že jste za posledních čtyřicet dní ani zákonně ani nezákonně neprolili lidskou krev, dovolíme vám vystoupit na pevninu." Odpověděli jsme, že jsme všichni ochotni přísahat, a jeden z vy-

slancových průvodců, jenž vypadal jako notář, naši přísahu zapsal. Potom jiný průvodce onoho znamenitého muže, jenž s ním byl v témže člunu, řekl nám hlasitě po jakési poznámce svého pána: „Můj pán vám oznamuje, že to není z hrdosti nebo z pýchy, nevystoupí-li na palubu vaší lodi, nýbrž proto, že jste ve své odpovědi prohlásili, že je mezi vámi mnoho nemocných, a představený městské zdravotní služby mu radil, aby se k vaší lodi nepřibližoval." Poklonili jsme se mu a odpověděli jsme, že jsme jeho pokorní služebníci a pokládáme si za velkou čest a zvláštní milost již to, co pro nás dosud učinili. Dodali jsme, že doufáme, že nemoc našich mužů není nakažlivá. Významná osobnost se vrátila na břeh a za chvíli vystoupil na palubu naší lodi notář. V ruce držel zvláštní ovoce, které roste v oné zemi; podobalo se pomeranči, ale bylo hnědožluté až nachové a krásně vonělo. Užíval ho — jak se zdálo — jako ochrany před nákazou. Přečetl nám naši přísahu, uvedenou slovy „Ve jménu Ježíše Krista a jeho vykupitelského díla" a potom nám řekl, že příští den v šest hodin ráno pro nás pošlou a zavedou nás do Domu cizinců (tak jej nazýval), kde budeme mít vše, co budou potřebovat zdraví i nemocní. Potom odešel. Také jemu jsme nabízeli několik zlaťáků, on však řekl s úsměvem, že nemůže být dvakrát placen za tutéž práci. Chtěl tím — jak myslím — říci, že je dostatečně placen za svou službu státem. Později jsme se dověděli, že o úředníkovi, který přijímá dary, říkají v oné zemi, že je placen dvakrát.

Příštího dne k nám přišel časně zrána úředník, který byl u nás po prvé s bambusovou holí; řekl, že nás přišel dovést do Domu cizinců a že zvolil proto tak časnou hodinu, abychom měli celý den pro své záležitosti. „Poslechnete-li mé rady," dodal, „půjdou se mnou nejprve jen někteří z vás, aby se podívali, jak by se bydlení pro vás co nejlépe upravilo. Pak můžete poslat pro nemocné a pro ostatní, které chcete dopravit na pevninu." Poděkovali jsme mu a řekli jsme, že ho Bůh odmění za péči, kterou věnuje cizincům v nouzi. Šest z nás s ním tedy odplulo na břeh; když jsme přistali, šel před

námi a řekl, že je pouhým naším služebníkem a průvodcem. Vedl nás třemi překrásnými ulicemi; všude, kudy jsme šli, shromažďovali se lidé, kteří stáli v řadě po obou stranách ulic. Chovali se tak přátelsky, jako by přišli, nikoli aby se na nás dívali jako na něco nevídaného, nýbrž aby nás přivítali. Jak jsme procházeli ulicemi, otvírali někteří z nich náruč — tímto pohybem se v oné zemi vítají.

Dům cizinců je krásná a prostorná budova, vystavěná z cihel, jež jsou tmavší než naše. Má pěkná okna; některá zasklená, v jiných bylo místo skla jemné naolejované plátno. Průvodce nás nejdříve dovedl po schodech do krásného přijímacího pokoje a ptal se nás, kolik nás celkem je a kolik je z toho nemocných. Odpověděli jsme, že nás je zdravých s nemocnými dohromady jedenapadesát, z toho pak sedmnáct nemocných. Žádal nás, abychom chvíli trpělivě počkali, až se vrátí. Přišel asi za hodinu a ukázal nám devatenáct pokojů, které pro nás připravili. Počítali přitom zřejmě s tím, že čtyři pokoje, jež byly lépe vybaveny než ostatní, budou samostatnými ložnicemi čtyř předních členů naší společnosti. Ostatních patnáct pokojů bylo upraveno vždy pro dva. Ložnice byly hezké a světlé a měly velmi pěkný, vzhledný nábytek. Potom nás vedl náš průvodce do dlouhé sloupové chodby, podobné klášterní ložnici; na jedné straně byla zeď s okny, na druhé straně nám ukázal sedmnáct pěkných pokojíků, oddělených od sebe cedrovými příčkami. Chodba i pokojíky, jichž bylo celkem čtyřicet, byly určeny nemocným; bylo to více místností, než jsme potřebovali. Řekl nám, že jakmile se některý nemocný uzdraví, může se přestěhovat do pokoje. Proto připravili ještě deset reservních pokojů kromě těch, o nichž jsem se již zmínil. Potom nás zavedl opět do přijímacího pokoje. Zdvihl hůl, což činívají, když vyřizují rozkaz některého představeného, a řekl nám: „Upozorňuji vás, že zvyk této země žádá, abyste po dnešním a zítřejším dni — které vám dáváme, abyste přepravili na pevninu své lidi — nevycházeli po tři dny z domu. Neznepokojujte se tím a nemyslete si, že

jste ve vězení; věřte, že se tak děje ve vašem zájmu, abyste si v klidu a pohodlí odpočinuli. Nebudete nic postrádat a šest našich lidí, kteří byli určeni k vaší obsluze, vám obstará vše, co byste zvenčí potřebovali." Děkovali jsme mu uctivě z celého srdce a řekli jsme: „V této zemi se zřejmě projevuje Bůh." Také tomuto průvodci jsme nabídli dvacet zlaťáků, ale usmál se a řekl: „Chcete, abych byl dvakrát placen?" Pak odešel.

Brzy potom nám přinesli oběd. Pokrmy i nápoje byly velmi dobré, ba lepší, než jsem poznal v kterékoli evropské zemi. Dostali jsme trojí nápoje, všechny dobré a zdravé: přírodní víno, nápoj z obilných zrn, podobný našemu pivu, ale světlejší, konečně mošt z tamního ovoce, velmi chutný a osvěžující nápoj. Kromě toho nám přinesli pro naše nemocné zásobu oněch rudých pomerančů a vysvětlovali nám, že jsou jistým prostředkem proti nemoci, kterou naši druzi dostali na moři. Dostali jsme také krabičku světlešedých pilulek, které měli naši nemocní užívat vždy po jedné na noc; uspíší prý jejich uzdravení.

Když jsme si příštího dne v klidu odpočinuli po namáhavém přepravování našich lidí a věcí, uznal jsem za vhodné svolat celou naši společnost. Jakmile se sešli, řekl jsem jim: „Milí přátelé, zkoumejme sami sebe i své postavení. Byli jsme vyvrženi na pevninu jako Jonáš z břicha velryby, když jsme byli téměř už pohřbeni v moři. Nyní sice stojíme na pevné zemi, ale přesto jsme stále mezi životem a smrtí. Přejeli jsme hranice Starého i Nového světa a jen Bůh sám ví, uzříme-li ještě Evropu. Byli jsme sem přivedeni zázrakem a bude to nemenší zázrak, dostaneme-li se odtud. Přemýšlejme tedy o svém šťastném vysvobození i o přítomném a budoucím nebezpečí, obraťme mysl k Bohu a polepšeme se! Přišli jsme sem ke křesťanskému lidu, naplněnému zbožností a lidskostí; vyhněme se nepříjemnostem, které by nás jistě čekaly, kdybychom neovládli své slabosti a nevyvarovali se špatného chování. Jde však ještě o více. Přikázali nám, třebaže zdvořile, abychom zůstali po tři dny v těchto zdech. Kdo ví, zdali tak neučinili, aby nás

vyzkoušeli. Uvidí-li, že se špatně chováme, jistě nás ihned vypoví, a naopak, budeme-li se chovat řádně, snad nám popřejí delšího pobytu. Vždyť mužové, které nám dali k obsluze, mohou nás pozorovat. Chovejme se tedy pro lásku boží, pro blaho našich duší i těl tak, abychom žili v míru s Bohem a nalezli milost v očích tohoto lidu." Všichni naši lidé mi jednomyslně děkovali za dobré rady a slíbili mi, že budou žít střídmě a slušně a nezavdají ani nejmenší příčiny k pohoršení. Tak jsme strávili tři dny v dobré mysli a bez starosti, očekávajíce, co se s námi stane, až lhůta vyprší. Během této doby jsme se stále radovali z toho, jak se zotavovali naši nemocní; jim samým se zdálo, že se octli v místě, obdařeném božským darem uzdravovat nemocné — tak příjemně a rychle se lepšilo jejich zdraví.

Když uplynuly určené tři dni, přišel k nám časně ráno nový posel, kterého jsme předtím neviděli. Měl modrý šat jako jeho předchůdce, na hlavě bílý turban a na něm červený křížek. Kolem krku měl límec z jemného plátna. Při vstupu se poněkud uklonil a otevřel náruč. Pozdravili jsme ho velmi uctivě a oddaně a očekávali jsme z jeho úst rozsudek života či smrti. Přál si mluvit nejprve jen s některými z nás; šest nás tedy zůstalo v pokoji a ostatní odešli. Náš návštěvník řekl: „Jsem správcem tohoto Domu cizinců a povoláním křesťanský kněz. Proto jsem vám přišel nabídnout své služby jako cizincům, hlavně však jako křesťanům. Chci vám sdělit některé zprávy, které asi rádi uslyšíte. Stát vám povolil pobyt na dobu šesti týdnů a nebude vám překážet, budete-li pro své záležitosti potřebovat delší dobu, neboť zákon není v tomto ohledu přísný. Nepochybuji, že sám vám budu moci opatřit takové prodloužení pobytu, jaké budete potřebovat. Také vám musím sdělit, že Dům cizinců je bohatý a má v přítomné době značné peněžní prostředky, neboť se jeho příjmy ukládaly po sedmatřicet let. Tak dlouho totiž nepřistal žádný cizinec v naší zemi. Nemějte proto obav, stát se o vás postará po celou dobu vašeho pobytu a nebudete musit odejít ani o den dříve. Pokud se týká

zboží, které jste přivezli, obdržíte za ně výhodně buď jiné zboží, nebo zlato a stříbro, jak si budete přát. Budete-li mít jiná přání, neskrývejte se s ničím. Přesvědčíte se, že naše odpověď vždy rozjasní vaše tváře. Musím vám však také říci, že bez zvláštního povolení nesmí nikdo z vás jít za městské zdi dále než karan." (To je u nich půl druhé míle.)

Dívali jsme se na sebe plni obdivu nad tímto laskavým a otcovským zacházením a odpověděli jsme, že nenacházíme slov, jimiž bychom vyjádřili svou vděčnost. Dodali jsme, že jeho vlídná a štědrá nabídka splnila předem všechna naše přání a že se nám zdá, že máme před sebou obraz nebeské spásy, neboť jsme byli ještě nedávno ve spárech smrti a nyní jsme na místech, kde nacházíme jen útěchu. Jistě poslechneme jeho zákazu, abychom se nevzdalovali z města; kdybychom ho chtěli překročit, tedy jen proto, že by naše srdce toužila poznat lépe tuto šťastnou a posvátnou zemi. Také nám spíše přiroste jazyk k patru, než abychom zapomněli ve svých modlitbách na ctihodného posla i na celý jeho národ. Prosili jsme ho, aby nás pokládal za své věrné služebníky, protože ještě nikdy nebyli smrtelníci nikomu tak zavázáni vděčností, jako jsme my jim. Proto také jsme se odevzdali se vším, co máme, do jeho vůle. Posel odpověděl, že je kněz a že si nežádá jiné odměny, než jakou může jako kněz očekávat: naši bratrskou lásku, spásu našich duší a naše tělesné blaho. Potom odešel se slzami radosti v očích. Byli jsme naplněni vděčností; zdálo se nám, že jsme přišli do země, kde se nám denně zjevují andělé, kteří nám dodávají útěchy, o jaké se nám ani nesnilo a jaké jsme neočekávali.

Příštího dne k nám přišel asi v deset hodin opět správce Domu cizinců a po vzájemných pozdravech řekl přívětivě, že nás přišel navštívit. Požádal o židli, sedl si a asi deset se nás posadilo kolem něho (ostatní nebyli tak významní nebo byli venku). Když jsme se posadili, začal takto mluvit: „Jsme tu na ostrově Bensalem (tak jej totiž nazývají ve své řeči). Známe značnou část celého světa, ale protože náš ostrov leží

o samotě a naši cestovatelé jsou zákonem zavázáni k mlčení, a protože sem vpouštíme jen málo cizinců, neví o nás ostatní svět téměř nic. Ten, kdo o druhém málo ví, má spíše právo klást otázky, a proto bude vhodnější, abyste se vyptávali vy mne, než abych se ptal já vás."

Odpověděli jsme, že mu děkujeme za jeho ochotu, tím spíše, že jsme z dosavadní zkušenosti poznali, že na světě není nic tak hodného poznání jako zřízení této šťastné země. „Především však," pokračovali jsme, „protože pocházíme z různých končin světa a jako křesťané pevně doufáme, že se jednoho dne sejdeme v nebeském království, rádi bychom věděli, kdo byl apoštolem této země a jak byl tento lid přiveden ke křesťanství. Sami o tom nevíme nic, protože tento ostrov je velmi vzdálený a kromě toho oddělený rozlehlými a neznámými moři od země, kde žil náš Spasitel." Pozorovali jsme na tváři našeho návštěvníka, že je mu naše otázka velmi milá. Řekl nám: „Potěšili jste mé srdce, že jste mi nejdříve položili tuto otázku, neboť tím dokazujete, že hledáte nejprve království boží. Rád vám stručně odpovím.

Asi dvacet let po nanebevstoupení našeho Spasitele uzřeli obyvatelé města Renfusy — je to na východním pobřeží ostrova — v temné, ale klidné noci, několik mil v moři, světelný sloup, nikoli hranatý, nýbrž kulatý jako válec. Zdvíhal se z hladiny moře k nebeským výšinám. Na jeho vrcholu bylo vidět velký světelný kříž, zářící jasněji než sloup sám. Toto podivuhodné vidění brzy přilákalo obyvatele města na písčitý břeh moře; byli jím poněkud zmateni, potom však vsedli někteří do malých loděk, aby se k sloupu co nejvíce přiblížili. Když loďky připluly asi na šedesát yardů k sloupu, zastavily se a nemohly plout dále. Mohly jej sice obeplout, ale nemohly plout blíže a diváci na loďkách — jako v divadelním hledišti — pohlíželi na světelné znamení s nebe. Stalo se, že v jedné loďce byl moudrý muž, člen Společnosti Domu Šalomounova. Tento Dům či tato Společnost je, drazí bratři, okem naší říše. Když moudrý muž chvíli pozorně a nábožně pohlížel na sloup a kříž,

padl na tvář, pak poklekl a zdvíhaje ruce k nebi, takto se modlil: ‚Hospodine, pane nebe a země, poskytls ve své laskavosti mužům našeho řádu milost, že mohou poznávat díla Tvého stvoření a jejich tajemství a rozlišovat — pokud to je lidem dáno — boží zázraky, díla přírody, díla člověka i klamy a přeludy všeho druhu. Vyznávám a dosvědčuji před tímto lidem, že zjevení, které nyní vidíme svýma očima, je prst boží a opravdový zázrak. Protože jsme se učili ve svých knihách, že činíš zázraky jen pro božské a vznešené účely, neboť i přírodní zákony jsou Tvými zákony a porušuješ je jen z vážné příčiny, prosíme Tě velmi pokorně, aby nám toto znamení bylo požehnáním a abys nám milostivě odkryl jeho smysl. Vidíme v tomto znamení příslib Tvé laskavosti.‘

Když moudrý muž skončil modlitbu, shledal, že jeho loďka už není upoutána a může plout vpřed, kdežto ostatní ještě stály. Pokládal to za svolení plout blíže a poručil, aby klidně a tiše veslovali k sloupu. Když však připlul blíže, oddělil se kříž od sloupu, pak zmizel sloup i kříž a zůstalo jen nebe plné hvězd. Ale i ty brzy zmizely a na moři zbyla pouze malá skřínka z cedrového dřeva; byla docela suchá, ačkoli plavala ve vodě. Na přední stěně skřínky, obrácené k loďce, vyrostla malá zelená palmová větévka. Když moudrý muž vzal velmi pozorně skřínku do loďky, sama se otevřela a nalezli v ní knihu a list. Obojí bylo psáno na neporušeném pergamenu a zabaleno do nejjemnějšího plátna. Kniha obsahovala všechny kanonické knihy Starého i Nového Zákona, které máte i vy (víme dobře, které knihy vaše církve uznávají); kromě toho však také Zjevení Janovo a některé jiné knihy Nového Zákona, ačkoli nebyly tehdy ještě napsány. V listu pak stálo:

‚Já, Bartoloměj, služebník Nejvyššího a apoštol Ježíše Krista, byl jsem vyzván andělem, jenž se mi ve velké slávě zjevil, abych tuto skřínku svěřil mořským vlnám. Proto vyznávám a dosvědčuji, že se národu, u jehož břehů skřínka podle boží vůle přistane, týž den dostane požehnání míru a lásky od Boha Otce i našeho Pána Ježíše.‘

V knize i v listu učinil Bůh velký zázrak, ne nepodobný zázraku, jímž se apoštolům dostalo daru jazyků. V oné době byli totiž v této zemi kromě domorodců i Židé, Peršané a Indové a každý četl knihu i list, jako kdyby byly napsány v jeho mateřském jazyku. Tak, milí bratří, byla tato země archou apoštolského zázračného poselství svatého Bartoloměje právě tak uchráněna od nevíry, jako se ve Starém světě v arše zachránili někteří lidé před potopou.“

Po těchto slovech náš přítel skončil svou řeč; přišel pro něho posel a o ničem jiném jsme již nemohli mluvit.

Příštího dne však k nám přišel znovu tentýž správce hned po snídani a omlouval se, že byl minulého dne od nás odvolán poněkud narychlo; přišel, aby nám to vynahradil a strávil s námi čas, pokud nám jeho společnost a hovor jsou příjemné. Odpověděli jsme, že nám jeho společnost a výklady jsou tak příjemné a milé, že jsme během jeho hovoru zapomněli na přestálá utrpení i na nebezpečí, která nás snad ještě očekávají. Dodali jsme, že hodina, kterou s ním trávíme, pro nás znamená více než několik let našeho dřívějšího života. Mírně se nám uklonil a když jsme si sedli, řekl: „Nyní je na vás klást otázky.“

Po krátké přestávce řekl jeden z nás, že bychom rádi věděli jednu věc; obáváme se však na ni zeptat, aby nás nepokládal za příliš dotěrné. Povzbudil nás však tak svou lidskostí, že jako jeho oddaní a věrní služebníci nepokládáme se takřka za cizince a osmělujeme se tuto otázku položit. Prosíme ho však pokorně, aby nám ji prominul nebo ji odmítl, nepokládá-li ji za hodnou odpovědi. Dobře jsme si všimli jeho slov, podle nichž je tento šťastný ostrov, na kterém nyní prodléváme, znám jen málo lidem, jeho obyvatelé však znají většinu národů světa. Shledali jsme, že toto tvrzení je správné, protože znají evropské řeči i naše zřízení a záležitosti, kdežto my v Evropě přes všechny dálné zámořské plavby a objevy poslední doby nikdy jsme ani v nejmenším neslyšeli o tomto ostrově. Pokládáme to za nesmírně podivné, neboť všechny národy se poznávají buď cestami do cizích zemí, nebo z vypravování

cizinců, kteří k nim přicházejí. Cestovatel do cizích zemí zná sice obvykle z vlastního názoru více než ten, kdo jen poslouchá vyprávění nějakého cizince, ale přesto se mohou národy do jisté míry vzájemně poznávat obojím způsobem. Nikdy jsme však neslyšeli, že by některá loď tohoto ostrova připlula k břehům Evropy nebo Východní či Západní Indie, ani že by se loď kterékoli země vrátila od tohoto ostrova. Nedivíme se tomu, protože to lze vysvětlit — jak Jeho Vznešenost řekla — polohou ostrova v odlehlém koutu rozsáhlého moře. Nemůžeme však nikterak pochopit, že znají řeči, knihy a záležitosti národů, oddělených od nich tak nesmírnými dálkami. Nemůžeme to pochopit; zdá se nám, že nikoli lidé, nýbrž jen božské bytosti mohou mít tuto vlastnost, že jsou totiž skryty a neznámy jiným bytostem, ale ostatní svět znají tak, jako kdyby byl před nimi v plném světle.

Správce se při této řeči mírně usmál a řekl, že ne bez důvodu jsme ho žádali, aby nám prominul tuto otázku, neboť jsme jí naznačili, že pokládáme tento ostrov za zemi čarodějů, kteří vysílají neviditelné duchy do celého světa, aby se od nich dověděli, co se děje v jiných zemích. Když to řekl, dali jsme najevo, že víme, že pronesl svá slova jen žertem, a odpověděli jsme spěšně, přitom však velmi uctivě, že myslíme-li na nadpřirozené věci tohoto ostrova, přičítáme je spíše silám andělským než čarodějným. Abychom Jeho Vznešenosti otevřeně řekli, proč jsme tak opatrně a váhavě položili tuto otázku, tedy nikoli proto, že bychom měli na mysli něco takového, ale vzpomněli jsme si, že se on sám ve své dřívější řeči zmínil o tom, že zákony této země přikazují neprozrazovat nic cizincům. K této poznámce nám odpověděl: „Pamatujete si to dobře; proto také ve výkladu, který vám nyní podám, pomlčím o některých věcech, o nichž mi zákon zakazuje mluvit. Ale i tak bude v mé zprávě mnohé, co vás uspokojí.

Dovíte se tak, což se vám bude zdát sotva věrohodné, že před třemi tisíci nebo i více lety bylo mořeplavectví na celém světě, zejména však v odlehlejších krajích, silnější než dnes.

Nemyslete, že nevím, jak se u vás mořeplavectví rozmohlo za posledních sto dvacet let; vím to dobře a přesto říkám, že dříve bylo silnější než nyní. Snad dodal lidem odvahu k dobrodružným námořním plavbám příklad archy, v níž se zachránil zbytek lidstva při potopě světa, snad to bylo něco jiného, ale moje slova jsou pravdivá. Feničané a zvláště obyvatelé města Tyru měli velká loďstva. Rovněž je měli obyvatelé jejich západní kolonie Karthaga. Na východě byla velká loďstva Egypta a Palestiny. Také Čína a Velká Atlantis, kterou nazýváte Amerikou, měly tehdy mnoho velkých lodí. Dnes mají jen malé loďky a kanoe. Jak dokazují spolehlivé soudobé zprávy, měl tehdy náš ostrov tisíc pět set velkých lodí značné nosnosti. O tom všem máte skrovné zprávy nebo žádné, ale my o tom víme hodně.

V oné době znaly tuto zemi všechny jmenované národy a jejich lodi všech druhů sem jezdily. A jak to bývá, přijížděli na nich často i lidé z jiných zemí, kteří nebyli námořníky, jako Peršané, Chaldejci, Arabové. Téměř ze všech mocných a známých národů sem přijížděli návštěvníci a až dodnes máme u sebe potomky některých jejich kmenů. Naše vlastní lodi pak pluly na různé strany, k mořským úžinám, kterým říkáte Herkulovy sloupy, i do jiných končin Atlantického oceánu a Středozemního moře, do Paguinu nebo, jak se za našich dnů říká, Cambalu, nejstaršího města Číny,*) a do Quinze**) ve Východním moři, nedaleko východního Tatarska.

Tehdy a v následujícím století nebo i déle byly národy Velké Atlantidy na vrcholu moci. Velký spisovatel vaší země***) vypravuje, že se tam usadili potomci Neptunovi, líčí nádherné chrámy, paláce, podivuhodná města a hory, četné dobře splavné řeky, obepínající jako ozdobné řetězy ona města a chrámy, konečně rozsáhlé stupňovité stavby, po nichž vystupovali lidé k palácům a chrámům jako po nebeském žebříku. Snad je toto líčení jen básnické, ale je pravda, že Velká

* T. j. Peiťing — Pekin (*Pozn. red.*).

** T. j. dnešní Hang-čou (*Pozn. red.*).

*** T. j. Platon (*Pozn. red.*).

Atlantis, právě tak jako Peru, jež se tehdy jmenovalo Coya, a Mexico, nazývané tehdy Tyrambel, byly mocné říše, měly mohutná vojska, silná loďstva a velká bohatství. Byly to tak mocné říše, že obě v tutéž dobu nebo aspoň v období deseti let podnikly dvě velké výpravy. První výprava plula z Tyrambelu přes Atlantický oceán do Středozemního moře, druhá z Coye Jižním mořem k našemu ostrovu. O první výpravě, která mířila do Evropy, má onen váš spisovatel — jak se zdá — nějaké zprávy od egyptského kněze, na nějž se odvolává. K takové výpravě skutečně došlo. Nemohu říci, zda to byli staří Athéňané, kteří tuto výpravu odrazili a zahnali, je však jisté, že se z této plavby nevrátila do mateřského přístavu ani jedna loď a ani jeden muž. Ani druhá výprava z Coye k nám by byla neměla větší štěstí, kdyby nebyla narazila na šlechetnější nepřátele. Tehdejší král tohoto ostrova, jménem Altabin, moudrý muž a zkušený válečník, který znal dobře sílu vlastního vojska i sílu nepřátel, vedl boj tak, že odřízl nepřátelské vojsko, vyloděné na náš břeh, od lodních posádek, a obklíčiv obě skupiny přesilou, donutil je, aby se vzdaly bez boje. Když mu tak byli nepřátelé vydáni na milost, spokojil se jejich přísahou, že už nikdy proti němu nezdvihnou zbraně, a propustil je všechny bez úhony.

Ale boží trest stihl nedlouho potom tyto smělé podniky. Během necelých sta let byla Velká Atlantis úplně zničena, nikoli však velkým zemětřesením, jak praví váš spisovatel, neboť v těchto končinách bývá zemětřesení zřídka, nýbrž zvláštní potopou či záplavou. Tyto země mají totiž až dodnes větší řeky a vyšší hory, s nichž řeky stékají, než kterákoli část Starého světa. Je pravda, že tato záplava nebyla hluboká, na mnoha místech nepřesahovala čtyřicet stop; ačkoli zahubila mnoho lidí a zvířat, zachránili se někteří divocí obyvatelé horských lesů. Také ptáci na vysokých stromech a v lesích se zachránili. Na mnoha místech měli sice lidé tak vysoké domy, že voda nedosáhla do vyšších poschodí, ale zátopa — třebaže nebyla hluboká — trvala velmi dlouho, takže obyvatelé

údolí, kteří neutonuli, zahynuli nedostatkem potravy a jiných nutných věcí.

Proto se nesmíte divit, že Amerika je tak řídce zalidněná, a že její lid je drsný a nevzdělaný. Musíte uvážit, že obyvatelé Ameriky jsou mladý národ, aspoň o tisíc let mladší než ostatní národy světa. Tolik času dělí totiž všeobecnou potopu světa od zátopy americké. Ubohé zbytky amerického lidstva, které se zachránily na horských vrcholech, zalidňovaly znovu roviny jen velmi pomalu. Byli to lidé nevzdělaní a divocí, nepodobní Noemu a jeho synům, (kteří byli z přední rodiny), a proto nezanechali svým potomkům literární, umělecká a kulturní díla. Dokud žili na horách, odívali se kůžemi tygrů, medvědů a tamních velkých srstnatých koz, neboť tam byly kruté mrazy. Když přišli do nížin, nesnášeli horka, která tam panují, a nemajíce lehčích šatů byli nuceni chodit nazí; tento zvyk zachovávají až dodnes. Se zvláštní pýchou a oblibou se zdobí ptačím peřím; také tento zvyk přejali od svých předků, kteří žili kdysi v horách, kam za povodně přiletělo množství ptáků. Vidíte tedy, že pro tu největší událost oněch dob jsme ztratili spojení s Američany, s nimiž jsme se ze všech národů nejvíce stýkali, protože to byli naši nejbližší sousedé.

Je jisté, že i v ostatních částech světa v následujících stoletích mořeplavectví velmi pokleslo, ať už pro válečný neklid nebo pro dobové změny. Zejména však se lidé proto už nevydávali na daleké plavby, že začali užívat trojveslic a jiných podobných lodí, které se sotva mohly odvážit na širé moře. Tak pochopíte, proč ustaly na mnoho století styky jiných národů s naší zemí. Jen zřídka se sem dostaly náhodné návštěvy, jako se to přihodilo vám. Musím vám však také vysvětlit, proč přestaly také naše plavby do jiných zemí. Nemohu popřít — chci-li mluvit pravdu — že naše loďstvo je tak mocné, jako bylo kdysi, a to jak počtem mohutných lodí a mužstva, tak i množstvím všeho lodního zařízení. Povím vám nyní, proč přesto zůstáváme doma; to vám také blíže vysvětlí vaši hlavní otázku.

Asi před devatenácti sty lety panoval v této zemi král, jehož památka je nám ze všech nejdražší. Nevzdáváme mu božské pocty, ale uctíváme ho jako smrtelníka, jenž byl nástrojem boží prozřetelnosti. Jmenoval se Solamona a pokládáme ho za zákonodárce našeho národa. Jeho srdce bylo neustále otevřeno všemu dobrému, jeho jediným cílem bylo učinit svou říši a svůj lid šťastné. Uvažoval, že tato země je tak bohatá, že si stačí sama bez jakékoli cizí pomoci, neboť má asi pět tisíc šest set mil v obvodu a její půda je z největší části neobyčejně úrodná. Loďstvo této země pak může sloužit rybolovu, dopravě mezi jednotlivými přístavy i plavbám na některé malé, nepříliš vzdálené ostrovy, které jsou podrobeny říši a jejím zákonům. Byla to zlatá doba této země a mohla se tisícerým způsobem zhoršit, ale sotva nějakým způsobem zlepšit. Veden těmito úvahami domníval se král, že nedosáhne jinak svých vznešených a velkých cílů, než když trvale udrží — pokud to ovšem lidská péče dovede — tento šťastný stav země.

Proto vedle jiných základních zákonů této říše vydal mnohé zákony zakazující cizincům vstup do země. Návštěvy cizinců byly totiž v oné době po americké pohromě velmi četné a král se obával nových cizích zvyků a porušení domácích mravů. Podobný zákaz nepovolených návštěv cizinců měli ve starších dobách také v Číně a dosud tam takový zákon platí, ale tam je to neslavná věc, která způsobila, že se tamní lid stal divným, nevědomým, bázlivým a pošetilým. Náš zákonodárce však vydal své zákony ze zcela jiných důvodů. Zachoval především všechna přikázání lidskosti a založil ústavy, které měly cizincům v nouzi poskytovat pomoc a útěchu; to jste poznali sami na sobě."

Při těchto slovech jsme — jak se slušelo — všichni povstali a poklonili jsme se. Náš přítel pak pokračoval:

„Tento král však nejen chtěl plnit příkazy lidskosti, nýbrž dosáhnout také politických výsledků. Byl přesvědčen, že je proti zákonům lidskosti zadržovat cizince proti jejich vůli,

zároveň však pokládal za politicky neprozíravé propustit je, aby pak mohli povědět, co vědí o tomto státu. Proto rozhodl, aby se cizinci, jimž bylo dovoleno vystoupit na pevninu, mohli dobrovolně vrátit, těm však, kteří by chtěli zůstat, aby stát poskytl dobrá místa a zaopatření. Bylo to velmi prozíravé nařízení, protože po mnoho století od jeho vydání není zmínky, že by se bylo osazenstvo jediné cizí lodi chtělo vrátit. Pouze třináct osob v různých dobách dalo přednost návratu na našich lodích. Nevíme, co vyprávělo těchto několik navrátilců, ale můžete se snadno domyslit, že jejich vyprávění pokládali lidé za výplod fantasie. Náš zákonodárce se domníval, že je nutné zakázat také cesty do ciziny. Není tomu tak v Číně, neboť Číňané plují kam chtějí nebo mohou. To jen dokazuje, že jejich zákaz přistěhovalectví cizinců byl pouze výplodem malicherných obav. Náš zákaz má jen jednu podivuhodnou výjimku, která nám umožňuje ponechat si dobré věci ze styků s cizinou, ale vystříhat se věcí špatných. To vám nyní vysvětlím blíže. Snad se vám bude zdát, že poněkud odbočuji od našeho předmětu, ale brzy poznáte, že vlastně k němu mířím.

Poznáte, drazí přátelé, že mezi znamenitými skutky tohoto krále vyniká zvláště jeden; založil a zřídil řád nebo společnost, kterou nazýváme ‚Dům Šalomounův'. Je to podle našeho mínění nejvznešenější zřízení toho druhu na celém světě a maják naší říše. Tato společnost se má věnovat zkoumání božích děl a božích tvorů. Někteří se domnívají, že nese poněkud změněné jméno svého zakladatele a že by se měla vlastně jmenovat Dům Solamonův, ale v zápisech je jméno napsáno tak, jak se dnes vyslovuje. Proto myslím, že se společnost jmenuje po onom králi židovském, který je u vás tak proslaven a ani nám není neznámý. Máme totiž některé části jeho spisů, které ani vy nemáte, hlavně Přírodopis, v němž popisuje všechny rostliny od cedru libanonského až po mech, který roste na zdech, a vše, co žije a hýbe se. Domnívám se, že náš král, jenž se pokládal v mnohém ohledu za ducha

spřízněného s oním králem židovským, který panoval mnoho let před ním, uctil ho tím, že dal společnosti jméno ‚Dům Šalomounův'. K tomuto přesvědčení jsem došel také proto, že se v dávných letopisech nazývá tento řád nebo společnost někdy Dům Šalomounův a jindy Kolej díla šesti dnů. Jsem přesvědčen, že se náš znamenitý král dověděl z židovských pramenů, že Bůh stvořil v šesti dnech svět a vše, co je v něm, a proto také dal společnosti — která měla zkoumat pravou přirozenost všech věcí, aby se tímto bádáním zvýšila sláva božského stvořitele a aby z těchto věcí měli lidé větší prospěch — ono druhé jméno Kolej díla šesti dnů.

Vraťme se však nyní k původnímu předmětu svého hovoru. Když král zakázal svým poddaným cesty do cizích zemí, které nepatří k říši, vydal nicméně také nařízení, podle něhož vyplouvají každých dvanáct let z této země na různé cesty dvě lodi; na každé z nich jsou mezi mužstvem také tři členové Bratrstva Domu Šalomounova. Mají nám přinášet zprávy o poměrech v zemích, do kterých plují, zejména o vědách, uměních, řemeslech a vynálezech celého světa a přivézt nám knihy, nástroje a vzorky výrobků a zboží všeho druhu. Je to zařízeno takto: lodi vysadí bratry někde na pevnině a hned se vrátí domů; bratři však zůstanou v cizí zemi, dokud nepřiplují jiní poslové. Lodi smějí vzít na cestu jen hojné zásoby potravin a bratřím dostatečné množství zlata na nákupy a odměnu vhodným pomocníkům. Nejsem oprávněn vám říci — také by to nemělo pro vaši otázku velký význam — jak to děláme, že naše námořníky nikdo nepozná, nebo jak se ti, kdo musí zůstat nějakou dobu na cizí pevnině, skrývají pod jmény jiných národů. Nemohu vám říci, ke kterým místům tyto plavby směřují, ani která místa jsou určena pro nové výpravy, ani konečně, jak naši poslové prakticky provádějí svůj úkol. Vidíte však, že nám při stycích s jinými národy nejde o zlato, stříbro, drahokamy, hedvábí, koření nebo jiné cenné předměty, nýbrž že hledáme jedině to, co Bůh prvně stvořil — Světlo. Toužíme po světle poznání, ať plane v kterékoli zemi."

Po těchto slovech se odmlčel a i my jsme dlouhou dobu mlčeli, protože jsme byli pod hlubokým dojmem z tak přesvědčivého vyprávění o tolika podivných věcech. Když náš přítel pozoroval, že bychom sice chtěli něco říci, ale že nedovedeme vyjádřit své dojmy, pomohl nám velmi laskavě z rozpaků a začal se nás vyptávat na naši cestu a naše osudy. Nakonec nám doporučil, abychom uvažovali, požádáme-li vládu o prodloužení pobytu a na jak dlouho; naznačil nám, že se ve své žádosti nemusíme omezovat, protože doufá, že nám vymůže tak dlouhý pobyt, jak si to my sami budeme přát. Po těchto slovech jsme všichni vstali a chtěli jsme políbit lem jeho pláště, ale nepřipustil to a rychle odešel. Když se naši lidé dověděli, že tento stát vychází blahovolně vstříc cizincům, kteří chtějí v zemi zůstat, mohli jsme je jen stěží přimět, aby se starali o naši loď, a stálo nás to mnoho námahy zabránit jim, aby nešli hned k představenému podat žádost o povolení pobytu. Po delším úsilí se nám podařilo je přemluvit, aby nepodávali žádost, dokud se nedohodneme o společném postupu.

Měli jsme nyní pocit, že jsme svobodni, neboť jsme se přesvědčili, že naše obavy byly liché. Žili jsme velmi radostně, procházeli jsme se v prostoru, který nám vykázali, a prohlíželi jsme si pozoruhodnosti města. Přitom jsme se seznámili s mnoha příjemnými a milými občany, kteří s námi jednali tak laskavě a přijímali nás cizince tak nenuceně a upřímně, že jsme téměř zapomněli na vše, co nám bývalo doma drahé. Stále jsme se setkávali s mnoha pozoruhodnými věcmi, jež nám poskytovaly bohatou látku k rozhovoru. Můžeme právem říci, že žádná země na světě neposkytuje lidskému oku tolik příjemných a poutavých obrazů.

Jednoho dne pozvali dva z nás k oslavě, kterou nazývají Rodinnou slavností. Je to přirozený, zbožný a úctyhodný zvyk, při němž se ukazují srdce těchto lidí v celé své dobrotě. Slavnost na státní útraty pořádají každému občanu, jenž může shromáždit třicet svých potomků starších tří let. Takovému otci

rodiny říkají Tirsan. Pozve k sobě dva dny před slavností tři své přátele, které si sám podle libosti vybere, dále se účastní schůzky starosta města nebo místa, kde se slavnost koná, a pozvou i všechny členy rodiny obojího pohlaví. Tyto dva dny před slavností věnuje Tirsan poradám o blahu své rodiny. Urovnávají se a odstraňují neshody a spory v rodině, konají se porady, jak pomoci členům rodiny, kteří jsou chudí nebo se octli v nesnázích, a jak jim opatřit dostatečné zaopatření. Octne-li se některý člen rodiny na scestí nebo vede špatný život, shromáždění ho soudí a pokárá. Také se poskytují rady při sňatcích, při volbě povolání a řeší a rozhodují se podobné záležitosti rodiny. Jednání je přítomen starosta města, aby svou autoritou vymohl splnění Tirsanových nařízení, kdyby se jim snad někdo protivil. To se však stává zřídka; v takové vážnosti a poslušnosti mají přirozený řád. Při slavnosti vyvolí také Tirsan jednoho ze svých synů, aby s ním bydlil; ten s ním pak stále žije v jeho domě a nazývá se Syn vinné révy. Později se dovíte, co to znamená.

V den oslavy jsou nejdříve bohoslužby, po nichž se Tirsan odebere do velkého sálu, kde se slavnost koná. Na hořejším konci sálu je podium, v jehož středu, blízko zdi, stojí křeslo pro Tirsana a před ním stůl s pokrývkou. Nad křeslem je rozvinut kulatý nebo oválný baldachýn z břečťanu; tamní břečťan, světlejší než náš, je celou zimu zelený a podobá se listům stříbrného topolu, ale více se leskne. Baldachýn protkávají stříbřité různobarevné hedvábné pásky. Tuto ozdobu upravuje obvykle některá dcera rodiny. Nad baldachýnem je závoj ze stříbřitých hedvábných nití. Hlavní součástí baldachýnu je však břečťan, z něhož si, když je po slavnosti sňat, trhají přátelé rodiny listy nebo větvičky.

Když je vše připraveno, vejde Tirsan do sálu se všemi svými potomky; před ním jdou muži, za ním ženy. Žije-li ještě matka všeho toho potomstva, upraví pro ni po pravé straně křesla vyvýšenou čestnou lóži se zvláštním vchodem a ozdobným oknem, jehož sklo je zdobeno zlatými a modrými vzory.

Tam sedí při slavnosti, aniž ji kdo spatří. Když Tirsan vstoupí, usedne do křesla; ostatní stojí u zdi, vzadu i po stranách, podle věkového pořadí, bez rozdílu pohlaví. Když Tirsan usedne a sál se klidně a beze zmatku naplní, vstoupí po krátké přestávce z dolního konce sálu hlasatel, kterému říkají Taratan. Doprovázejí ho dva mladíci. Jeden z nich nese svitek onoho lesklého, krásně žlutého pergamenu, druhý pak dlouhou zlatou tyčku, na jejímž konci je zlatý hrozen. Hlasatel i jeho průvodci mají hedvábné temně zelené pláště. Hlasatelův plášť je vrouben zlatem a sahá až k zemi.

Taratan dojde až k podiu, třikrát se pokloní oslavenci a vezme z jinochových rukou svitek pergamenu. Je to listina, kterou král udílí Otci rodiny různé dary, výhody, osvobození od povinností a pocty. Listina začíná vždy slovy: „Našemu nejmilejšímu příteli a věřiteli!“ Tohoto oslovení se užívá jen při této příležitosti. Vyznávají tím, že král je dlužníkem pouze těch otců, kteří rozmnožili obyvatelstvo tak velkým počtem potomků. K listině je přivěšena zlatá pečeť s královým obrazem. Tyto listiny jsou úředním dokumentem a liší se podle početnosti a vážnosti rodiny. Hlasatel čte listinu nahlas; po celou dobu, co Taratan předčítá, Tirsan stojí podpírán dvěma vyvolenými syny. Potom vystoupí hlasatel na podium k Tirsanovi a odevzdá mu listinu. Všichni přítomní volají: „Šťastný budiž lid bensalemský!“

Pak vezme hlasatel od druhého jinocha zlatou tyčku se zlatým hroznem. Hrozen je krásně obarvený. Je-li v rodině více mužů než žen, jsou zrnka hroznu rudá a nad hroznem je upevněno malé slunce. Je-li v rodině více žen než mužů, jsou zrnka nazelenalá a na vrcholu hroznu je připevněn přibývající měsíc. Zrnek hroznu je tolik, kolik je potomků rodiny. Tyč s hroznem podá hlasatel Tirsanovi, ten ji ihned odevzdá onomu ze svých synů, kterého si předtím zvolil, aby s ním stále bydlil. Kdykoli se objeví Otec na veřejnosti, nosí před ním tento syn vždy tyč s hroznem jako čestný odznak; proto se nazývá „Syn vinné révy“.

Když se tento obřad skončí, Otec čili Tirsan odejde ze sálu, ale po nějaké chvíli se vrátí k hostině, při níž sedí sám pod baldachýnem. Žádný z jeho potomků nesedí s ním, ať je jakkoli zasloužilý a těší se sebevětší vážnosti, leč by byl ze Společnosti Domu Šalomounova. Otce obsluhují jeho synové, jídla mu podávají klečíce. Ženy jej obklopují opřeny o zeď. V dolní části sálu pod podiem stojí po obou stranách stoly pro zvané hosty, kteří jsou obsluhováni podle určitého pořadí. Ani při největších slavnostech netrvá hostina déle než půl druhé hodiny; ke konci se zpívá slavnostní zpěv. Ke každé slavnosti mají tuto hymnu jinou; zpěvy se liší podle obrazotvornosti svých tvůrců — jsou mezi nimi znamenití básníci — ale vždy velebí Adama a Noe jako praotce lidského pokolení a Abrahama jako otce všech věřících. Hymna se končí díkuvzdáním za zrození Vykupitele, jímž bylo požehnáno narození všech lidí.

Po hostině odejde opět Tirsan do zvláštní místnosti, kde se o samotě modlí. Pak se vrátí po třetí, aby požehnal všem svým potomkům, kteří ho obklopí jako na počátku slavnosti. Volá je postupně jménem jednoho po druhém podle své volby, ale zřídka poruší pořadí, jež jim patří podle stáří. Stůl zatím odnesli. Vyvolaný poklekne před křeslem, Otec mu položí ruku na hlavu a požehná těmito slovy: „Synu bensalemský (nebo dcero bensalemská), mluví k tobě tvůj otec, který ti dal život. Kéž na tebe sestoupí požehnání věčného Otce, Knížete míru a Posvátné holubice. Nechť je tvá životní pouť dlouhá a šťastná!“ Toto požehnání udílí Otec každému svému potomku; vyniká-li však některý z jeho synů zásluhami a ctnostmi (mohou to však být jen dva synové), povolá je zvlášť k sobě znovu, každému z nich položí ruku na rameno a řekne: „Synu, jsem rád, že ses narodil. Cti Boha a vytrvej tak až do konce.“ Potom odevzdá každému z nich šperk v podobě obilného klasu, aby jej nosil na turbanu nebo jiné pokrývce hlavy. Zbytek dne stráví účastníci hudbou, tancem a jinými zábavami podle svých zvyků. To je celý pořad slavnosti.

Asi za šest nebo sedm dní jsem se blíže seznámil s obchodníkem onoho města, jménem Joabin. Byl židovského vyznání a byl obřezán. V této zemi žijí totiž židovské rodiny, kterým nikdo nebrání vyznávat jejich náboženství. Tito Židé se zcela liší smýšlením od Židů jiných zemí, neboť jiní Židé nenávidí jméno Kristovo a chovají potají hluboce zakořeněné nepřátelství k lidu, mezi nímž žijí, kdežto bensalemští Židé uznávají božské vlastnosti našeho Spasitele a milují lid bensalemský nesmírnou láskou. Také Joabin vyznával vždy, že se Kristus narodil z Marie Panny a že byl více než pouhý člověk. Často říkal, že Bůh vyvýšil Krista nad anděly, kteří obklopují boží trůn. Nazýval ho někdy Nebeskou cestou, jindy mesiášským Eliášem a dával mu i jiná vznešená jména. Božský majestát Kristův nemohl tím ovšem vystihnout, přesto však se velmi lišil od jiných Židů.

Chvála, kterou tento muž pěl o zemi bensalemské, nebrala konce; ujišťoval mě, že podle podání bensalemských Židů pochází lid bensalemský z rodu Abrahamova, a to z jeho druhorozeného syna, kterého nazývají Nachoran. Mojžíš prý ustanovil tajným spisem zákony, které jsou platné v zemi bensalemské, a při příchodu Mesiášově do Jerusalema bude král bensalemský sedět u stupňů jeho trůnu, kdežto všichni ostatní králové se budou musit držet v povzdálí. Nehledíc na tyto výplody židovské fantasie, byl můj známý moudrým a učeným mužem hlubokých názorů a vyznal se znamenitě v zákonech a zvycích země.

Řekl jsem mu jednoho dne mezi jiným, že jsem velmi dojat líčením Rodinné slavnosti, které mi podal jeden z mých druhů, neboť jsem ještě nikdy neslyšel o obřadech, při nichž příroda hraje tak velkou úlohu. Protože pak rozvoj rodiny se zakládá na manželství, chtěl bych — řekl jsem — poznat zákony a zvyky manželství a dovědět se, zachovávají-li vzorné manželství a jednoženství. V zemích, kde se podporuje vzrůst obyvatelstva jako u nich, dovolují totiž obyčejně mnohoženství.

Na tuto otázku odpověděl: „Zcela správně chválíš znamenité zřízení Rodinné slavnosti. Zkušenost ukázala, že rodiny, kterým se dostalo požehnání této slavnosti, vždy neobyčejně prospívaly a kvetly. Nyní ti řeknu, co o tom vím. Věz, že není pod sluncem tak čistého a cudného národa, jako je lid bensalemský; ani tak neposkvrněného a prostého špatnosti. Je to panenský národ světa. Vzpomínám si, že jsem četl v jedné vaší evropské knize o svatém poustevníku, který si přál uzřít ducha smilstva. Zjevil se mu malý škaredý černoch. Kdyby si byl přál vidět ducha čistoty země Bensalem, byl by se mu zjevil v podobě krásně zářícího cherubína. Mezi smrtelníky není nic krásnějšího a podivuhodnějšího než cudnost tohoto lidu. Proto zde nejsou veřejné domy, ani nevěstky, ani cokoli jiného tohoto druhu. S údivem a s odporem se dovídají, že v Evropě trpíte takové věci. Říkají, že jste manželství zbavili jeho pravého poslání, neboť bylo ustanoveno jako ochrana proti nedovolené žádosti, kdežto přirozená žádost vede k manželství. Tam, kde mohou muži ukojit zvrhlé choutky příjemnějším způsobem, manželství téměř zaniká. Proto je u vás tolik mužů, kteří se nežení, ale volí raději prostopášný a nečistý život svobodných než jho manželství. Jiní pak se žení pozdě, když už ztratili květ a sílu svého mládí. Když se žení, dělají z manželství obchod; chtějí vyženit dobré příbuzenstvo, věno nebo hodnosti. Snad je někdy vede také přání mít potomstvo, ale většinou je jim otázka potomstva vedlejší. Nehledají věrný svazek muže a ženy, jak byl původně ustanoven. Pak si ovšem ti, kdo nízce promrhali tolik životní síly, neváží dětí, které jsou krví naší krve, tak, jak si jich váží lidé cudní. Mohli bychom se ovšem domnívat, že se tento neblahý stav zlepší v manželství, jak by tomu bylo, kdyby se takové výstřednosti trpěly jen z nutnosti, ale i v manželství přicházejí nezřízené žádosti a pochází z nich hanba. Ani ženatí mužové, právě tak jako svobodní, nejsou u vás trestáni pro návštěvu prostopášných domů a nevěstinců. Kdo si pak zvykne měnit ženy a oblíbí si prodejnou lásku, tomu se hřích stane zvykem a manželství poklápá

za vnucenou obtíž, která se ukládá jako trest nebo daň. Slýchám, že obhajujete tyto věci, protože prý se tak předejde větším zlům, jako cizoložství, prznění panen, nepřirozeným choutkám a podobně. Tuto vaši moudrost zde pokládají za zpozdilou a uvádějí jako příklad tak zvanou Lotovu oběť, protože Lot chtěl obětovat dcery, aby chránil své hosty. Takovým jednáním se nic nezíská, protože neřesti a chtíče trvají a rostou. Nedovolené vášně jsou totiž jako oheň mlíře, jenž ihned uhasne, když uzavřeme všechny průduchy, ale znovu vzplane, jakmile najde nějaké východisko. Vzájemnou lásku mužů neznají zde ani z doslechu a přesto bys nenašel na celém světě věrnějších a čistších přátelství. Krátce řečeno, jak jsem již předem podotkl, nikde jsem nečetl, že v některém národě panuje taková cudnost jako v této zemi. Zdejší přísloví praví: ‚Kdo není cudný, nemůže si vážit sám sebe, a sebeúcta je vedle náboženství hlavní uzdou všem neřestem.‘ “

Když to vše řekl, můj dobrý přítel Žid se odmlčel a já — ačkoli bych ho byl mnohem raději poslouchal, než abych sám mluvil, nepokládal jsem za slušné mlčet a řekl jsem: „Vzpomínám si na vdovu ze Sarepty, která řekla Eliášovi: ‚Přišel jsi mi připomenout mé nepravosti?‘ Musím otevřeně přiznat, že Bensalemští žijí správněji než my v Evropě.“ Při těchto slovech pokynul souhlasně hlavou a pokračoval takto:

„Tato země má mnoho moudrých a znamenitých ustanovení o manželství. Netrpí mnohoženství. Nikdo se nesmí ženit nebo vdávat dříve, než uplyne měsíc od prvního setkání snoubenců. Sňatek, uzavřený bez svolení rodičů, není sice neplatný, ale dědické právo ho trestá, neboť děti z takového manželství mohou dědit pouze třetinu pozůstalosti svých rodičů. Četl jsem v knize jednoho vašeho spisovatele o utopickém státě,*) kde se dovoluje snoubencům, aby se před sňatkem viděli nazí. To se zde nedovoluje, protože se pokládá za hanbu, aby byl někdo odmítnut po tak důvěrné známosti. Protože však mohou

*) Viz Tomáš More: *Utopie*, Praha 1950, str. 94 (*Pozn. red.*).

být určité skryté vady na mužském i ženském těle, jež by mohly později učinit manželství nešťastným, mají mnohem zdvořilejší zvyk. Téměř u každého města mají dva rybníky, kterým se říká rybníky Adama a Evy; tam může jeden mužův přítel a jedna ženina přítelkyně snoubence několikrát pozorovat při koupání."

Co jsme takto hovořili, přišel v pestrém, zlatem vyšívaném oděvu muž, který byl patrně poslem, a řekl cosi Židovi. Můj přítel se obrátil ke mně a pravil: „Omluv mě, prosím, volají mě spěšně." Příštího rána mě opět vyhledal, velmi rozradostněn, jak se zdálo, a řekl: „Starosta města dostal zprávu, že sem za sedm dní zavítá jeden z Otců Domu Šalomounova. Už dvanáct let mezi nás žádný nepřišel. Bude to velká slavnost, ale zatím nikdo neví, proč přichází. Postarám se, abyste ty i tví přátelé měli dobrá místa při uvítání." Poděkoval jsem mu a řekl jsem, že se velmi raduji z této zprávy.

V určený den vstoupil Otec do města. Byl to muž střední postavy a středního věku, vyhlížel spanile a jeho tvář byla lidumilná. Byl oděn volným šatem z jemného černého sukna s širokými rukávy a pláštěnkou. Pod tímto šatem měl oděv z krásného bílého plátna, který sahal až k zemi; jeho pás byl z téhož plátna. Také šála kolem ramen byla z nejjemnějšího plátna. Na rukou měl drahocenné rukavice, zdobené drahokamy, na nohou sametové střevíce broskvové barvy. Krk měl nepokrytý, na hlavě měl jakousi přilbu, podobnou španělské monteře. Zpod přilby se vlnily slušivě jeho hnědé vlasy. Zaokrouhlená bradka byla téže barvy jako vlasy, snad poněkud světlejší. Seděl na nádherných nosítkách, nesených vpředu i vzadu vždy dvěma koni v krásných, zlatem vyšívaných postrojích z modrého sametu. Po obou stranách nosítek kráčeli dva sluhové v oděvu z téže látky. Nosítka z cedrového dřeva byla pozlacená a zdobená drahokamy. Na přední straně byly čtverhranné safíry zasazené do zlata a zadní stranu zdobily smaragdy peruánské barvy. Nad nosítky zářilo zlaté slunce, před ním rozkládal křídla malý zlatý cherubín. Na nosítkách

byla pokrývka z modrého hedvábí se zlatým vyšíváním. Padesát mladíků, v širokých bílých hedvábných oděvech po kolena, kráčelo před nosítky; měli bílé hedvábné punčochy, střevíce z modrého hedvábí, čapky z téže látky, ozdobené jako lemovkou různobarevnými péry. Před nosítky, těsně před koni, kráčeli dva prostovlasí mužové v bílém plátěném oděvu dlouhém až po kotníky, s pasem z modrého hedvábí a ve střevících z téže látky. Jeden z těchto mužů nesl berlu, druhý pastýřskou hůl. Ani berla, ani hůl nebyly z kovu; berla byla z balšámového dřeva a hůl z cedrového. V průvodu nejeli žádní jezdci; bylo to snad proto, aby se předešlo nepořádku a zmatku. Za nosítky šli městští hodnostáři a náčelníci společností města. Otec seděl na nosítkách sám, na krásných modrých plyšových poduškách, pod nohama měl hedvábné různobarevné koberce, podobné perským, ale mnohem krásnější. Cestou žehnal v hlubokém tichu lidu obnaženou pravicí. V širokých ulicích stáli lidé v takovém pořádku, že je bylo možno srovnat jen s vojskem stojícím v bitevním šiku. Ani v oknech nebyly návaly diváků, nýbrž každý stál na určeném místě.

Když průvod přešel, řekl mi Joabin: „Několik dní se nebudu nyní moci o vás tak starat, jak bych si přál, protože mě městská správa ustanovila, abych byl vzácnému hostu k službám." Po třech dnech přišel opět ke mně a řekl: „Jste šťastní lidé. Otec Domu Šalomounova se o vás dověděl a uložil mi, abych vám řekl, že vás všechny přijme a pak bude rozmlouvat s jedním z vás, kterého si zvolíte. Určil tuto schůzku na pozítří, a to dopoledne, protože vám chce udělit požehnání."

Přišli jsme v ustanovený den a hodinu; mě vyvolili moji druhové za svého zástupce. Uvedli nás do krásné komnaty s četnými nádhernými závěsy a koberci. K podiu, kde Otec seděl na nízkém, bohatě zdobeném křesle, nevedly žádné stupně, nad křeslem byl baldachýn z modrého hedvábí, protkaného zlatými nitkami. Otec byl v komnatě sám, pouze po každé straně křesla stáli jako čestná stráž dva mužové v krásných bílých oděvech. Otec byl oděn jako při průvodu, vespod bíle,

ale místo volného šatu měl nyní černý plášť z jemného sukna s přehozem, upevněným na ramenou.

Jakmile jsme vstoupili, uklonili jsme se hluboce, jak nás poučili; když jsme se přiblížili ke křeslu, Otec povstal a požehnal nám obnaženou rukou. Sklonili jsme hlavy a jeden po druhém jsme políbili lem jeho pláště. Potom moji druzi odešli a zůstal jsem s Otcem sám. Poslal stráže pryč, vyzval mě, abych k němu přisedl a mluvil ke mně španělsky takto:

„Bůh ti žehnej, milý synu! Dám ti nyní největší klenot, který mám, neboť tě pro lásku boží i pro lásku k lidem seznámím s pravou ideou Domu Šalomounova. Nejdříve ti vysvětlím účel naší společnosti, potom prostředky, kterých užíváme při své činnosti, pak tě seznámím s různými povinnostmi a úřady našich členů, konečně pak tě poučím o našich obvyklých nařízeních a obřadech.

Naše společnost má prozkoumat příčiny a skryté pohyby věcí a co nejvíce rozšířit hranice lidského panství.

K tomu máme tato zařízení a prostředky: především široké a hluboké jeskyně, z nichž některé jsou až šest set sáhů pod zemí; jiné jsme vykopali pod vysokými kopci a horami, takže když sečteme výšku hory a hloubku jeskyně, můžeme v některých případech napočítat hloubku přes tři míle. Zjistili jsme, že výška hory a hloubka propasti jsou vzhledem k rovině jedno a totéž; obě jsou vzdáleny stejně daleko od slunce, nebeských paprsků a vzduchu. Podzemním hlubinám říkáme „dolní pásmo". Užíváme jich k tomu, abychom různé hmoty zhušťovali, přiváděli do tuhého skupenství, abychom je ochlazovali a konservovali. Také v nich vyrábíme umělé nerosty a nové umělé kovy z různých látek a sloučenin, které tam předtím necháváme ležet po mnoho let. Snad se ti bude zdát divné, že těchto podzemních hlubin užíváme někdy také k léčbě nemocí a k prodloužení života. Poustevníci, kteří tam žijí a jsou ovšem opatřeni vším potřebným, žijí skutečně velmi dlouho a mnohému jsme se od nich naučili.

V podzemních prostorách ukládáme různé druhy hlín, z nichž

vyrábíme porcelán, jako to dělají Číňané. Hmoty, ze kterých porcelán vyrábíme, jsou však mnohem rozmanitější a některé též jemnější. Máme rovněž nejrůznější druhy hnojiv, jimiž zúrodňujeme půdu.

Máme vysoké věže, některé z nich až do výše půl míle; některé jsme postavili na vysokých horách, takže můžeme vystoupit až do výšky tří mil od úpatí hory; některé věže sahají ještě výše. Tato místa nazýváme „vrchním pásmem" a prostor mezi vrchním a dolním pásmem nazýváme „pásmem středním". Podle své výšky a polohy slouží tyto věže k slunečnímu ozařování, k ochlazování a ke konservování věcí. Také z nich pozorujeme různé povětrnostní zjevy, jako větry, déšť, sníh, krupobití a létavice. Na některých věžích žijí poustevníci, s nimiž udržujeme styky a dáváme jim pokyny, co mají pozorovat.

Ve velkých sladkovodních i slaných jezerech chováme ryby a pěstujeme vodní ptactvo, které na nich žije. Také do nich ponořujeme rozmanitá tělesa, poněvadž jsme zjistili, že získáme různé látky podle toho, zakopáme-li tělesa v zemi, nebo chováme-li je ve vzduchu pod zemí, nebo konečně ponoříme-li je do vody. Máme také vodní nádrže, v nichž se slaná voda přeměňuje cezením ve sladkou, v jiných opět měníme sladkou vodu ve slanou. Skalisek v moři a pobřežních zálivů užíváme pro práce, při nichž je třeba mořského vzduchu a mořských výparů. Prudkými vodními proudy a vodopády ženeme různé stroje; máme také přístroje, jimiž zvětšujeme sílu větrů, abychom získali pohonnou sílu.

Napodobením přirozených pramenů a zřídel vytváříme mnoho zřídel umělých a nasycujeme je různými přísadami, jako kyselinou sírovou, sírou, ocelí, mědí, olovem, ledkem a podobně. Do malých zřídel ponořujeme různé předměty, protože jsme zjistili, že tak přijímá voda vlastnosti těles lépe než v nádobách. V některých těchto zřídlech jsou tak zvané rajské prameny, z nichž vyrábíme účinný prostředek k zachování zdraví a prodloužení lidského života.

Ve velkých a prostorných budovách vyvoláváme a předvádíme povětrnostní zjevy, jako sníh, krupobití, déšť, umělý déšť různých těles, hrom i blesk; uměle vyvoláváme plození různých živočichů, žab, hmyzu a podobně.

V některých léčebných místnostech upravujeme vzduch podle toho, které nemoci chceme léčit nebo před kterými se chceme ochránit. Nazýváme je Komorami zdraví.

Máme také krásné velké lázně nejrůznějšího složení pro léčení nemocí a obnovu tělesných sil. V některých těchto lázních posilujeme svaly, životně důležité orgány i šťávy a látky našeho těla.

Máme také velké a rozmanité ovocné sady a zahrady. Nejde nám přitom ani tolik o jejich krásu, jako spíše o rozmanitost půdy, vhodné pro různé stromy a rostliny. V některých velmi rozsáhlých zahradách sázíme stromy a keře, z jejichž plodů vyrábíme různé nápoje. Pěstujeme v nich také vinnou révu. V našich zahradách děláme též pokusy s roubováním, roubujeme plané i ušlechtilé stromy a dosahujeme dobrých výsledků. Také uměle urychlujeme nebo zdržujeme rozkvět a dozrávání, urychlujeme růst a dospívání stromů a květin, umíme uměle vypěstovat větší stromy a rostliny i ovoce větších druhů, jemnější chuti, rozmanitější vůně, barvy i tvaru než obvykle. Mnohé rostliny měníme tak, aby se staly léčivými.

Umíme vypěstovat rostliny bez semen, pouhým složením půdy; také pěstujeme rozličné nové rostliny, odlišné od obvyklých, a dovedeme přeměňovat jeden strom nebo rostlinu v jiný.

V oborách a klecích chováme různé druhy zvěře a ptactva, nikoli jen na podívanou a pro jejich vzácnost, nýbrž spíše pro anatomické pokusy; poučujeme se tak, jak je asi uspořádáno lidské tělo. Přitom dosahujeme podivuhodných výsledků: udržujeme při životě zvířata, zbavená různých částí těla, jež vy pokládáte za životně důležité, dále oživujeme zdánlivě mrtvá zvířata a podobně. Na zvířatech zkoušíme také všechny jedovaté i jiné léky a lékařské i ranhojičské zákroky. Umíme ovlivňovat

vzrůst zvířat, takže vyrostou větší nebo štíhlejší než bývají obvykle, jiná zase v růstu brzdíme. Některá zvířata činíme plodnějšími, jiná opět neplodnými. Můžeme také rozmanitě měnit jejich barvu, podobu a povahu. Míšením a křížením různých druhů dostáváme mnoho druhů nových, které nejsou neplodné, jak se obecně myslí. Z tlejících látek pěstujeme rozličné druhy hadů, červů, hmyzu a ryb. Některá z těchto zvířat se vyvinou v dokonalé exempláře, jsou různého pohlaví a páří se. Tyto pokusy neponecháváme nikdy náhodě, nýbrž víme vždy předem, z jaké látky a jakým míšením vznikne ten či onen druh.

Podobné pokusy jako na zvířatech a ptácích konáme také ve zvláštních rybnících na rybách.

Na vhodně upravených místech pěstujeme užitečné červy a mouchy, podobně jako vy pěstujete bource morušového a včely.

Nechci tě zdržovat líčením pivovarů, pekáren a kuchyní, v nichž připravujeme různé nápoje, pečivo a masa vzácných druhů a zvláštních účinků. Víno připravujeme z hroznů, jiné nápoje pak z ovocných šťáv, z odvaru obilných zrn a různých kořínků; děláme též nápoje z odvaru sušených plodů, smíšených s medem, cukrem a mannou, dále z mízy stromů a dřeně cukrové třtiny. Tyto nápoje jsou různě staré, některé necháváme uležet až čtyřicet let. Vaříme také nápoje z různých bylin, kořínků a koření, k nimž často přidáváme i maso a jiné poživatiny. Mnohé z nich jsou zároveň nápoji i pokrmy, takže se někteří lidé, hlavně starší, živí s oblibou jen jimi a jedí jen málo masa a chleba nebo je nejedí vůbec. Snažíme se také vyrábět tak jemné nápoje, aby se snadno vstřebávaly do těla, aniž by pálily, škrabaly nebo leptaly. Když je naliješ na hřbet ruky, vniknou zakrátko takřka nepozorovaně až do dlaně; přitom mají příjemnou chuť. Pitnou vodu umíme tak připravit, že je výtečným a přitom výživným nápojem, takže někteří odmítají všechny nápoje jiné. Chléb pečeme z různých druhů obilí, kořínků a ořechů, také však ze sušeného masa a sušených ryb. Přidáváme k němu různé kvasnice a koření, takže některé

druhy chleba značně povzbuzují chuť k jídlu, jiné pak jsou tak výživné, že se někteří lidé živí jen jimi a žádným jiným pokrmem a dožívají se vysokého věku. Některá masa dovedeme naložit — aniž se přitom zkazí nebo nějak poruší — a pak je upravit v tak drobných a jemných částečkách, že je i slabé teplo žaludku rozmělní tak, jako silné teplo žaludku rozmělní jídla připravená obvyklým způsobem. Po některých našich pokrmech a nápojích můžeme dlouho hladovět, po jiných značně tuhnou a sílí svaly, takže jejich síla je mnohem větší než obvykle.

Máme také laboratoře a lékárny. Protože jsou u nás rostliny a zvířata ve větším množství a ve více druzích než u vás v Evropě (a my dobře víme, co u vás máte), je pochopitelné, že máme také mnohem větší množství a mnohem větší výběr různých bylin, drog a léčivých přísad. Léky třídíme rovněž podle jejich stáří; některé musí kvasit velmi dlouho. Při přípravě léku užíváme nejen všech způsobů destilace a odlučování, ale též zejména mírného tepla a různých cedníků i procezovacích látek. Slučování provádíme podle přesných formulí, a proto se jednotlivé součásti spojují tak dokonale, že se zdá, že sloučenina je přírodní lék.

Jistě neznáte mnoho našich mechanických zařízení a látky, které jimi vyrábíme, jako papír, plátno, hedvábí, vlněné látky, jemné výrobky z per s překrásným leskem a skvělá barviva. Tyto všechny předměty vyrábíme ve zvláštních dílnách a jsou určeny ve větším nebo menším měřítku pro běžnou potřebu v celé říši. Vyrábíme-li je však na základě svých vynálezů, ponecháváme si z nich první dokonalé výrobky jako vzorky.

V rozmanitých pecích udržujeme žár různého druhu: vysoký a prudký, silný a stejnoměrný nebo stoupající, mírný a klidný, suchý i vlhký a pod. Především však umíme napodobit žár slunce a jiných nebeských těles; ten se mění, stoupá i klesá, tak, jako by ho vydávala skutečná nebeská tělesa; tím dosahujeme podivuhodných výsledků. Můžeme také uměle vyrobit teplo tlejících látek, teplo žaludku a vnitřností zvířat, jejich krve

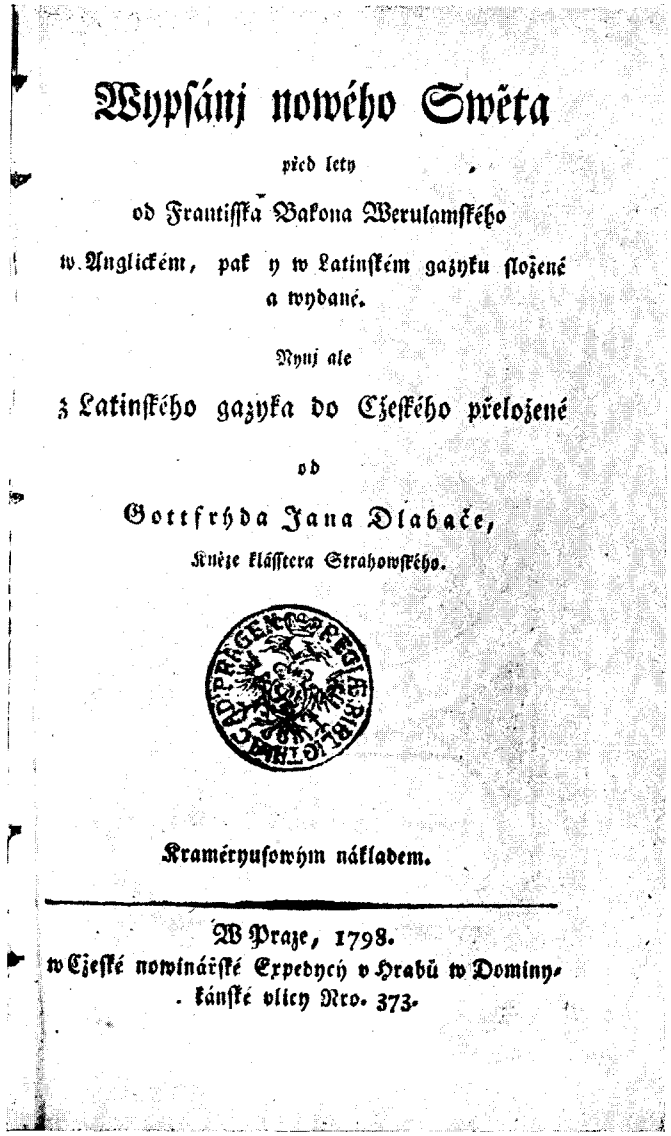

Wypsánj nowého Swěta

před lety

od Frantiſſka Bakona Werulamſkého

w Anglickém, pak y w Latinſkém gazyku ſložené a wydané.

Nynj ale

z Latinſkého gazyka do Czeſkého přeložené

od

Gottfrhda Jana Dlabače,

Kněže kláſtera Strahowſkého.

Kraméryuſowým nákladem.

W Praze, 1798.

w Czeſké nowinářſké Expedycý v Hrabů w Dominykánſké ulicy Nro. 373.

Titulní list prvního českého vydání Nové Atlantidy.

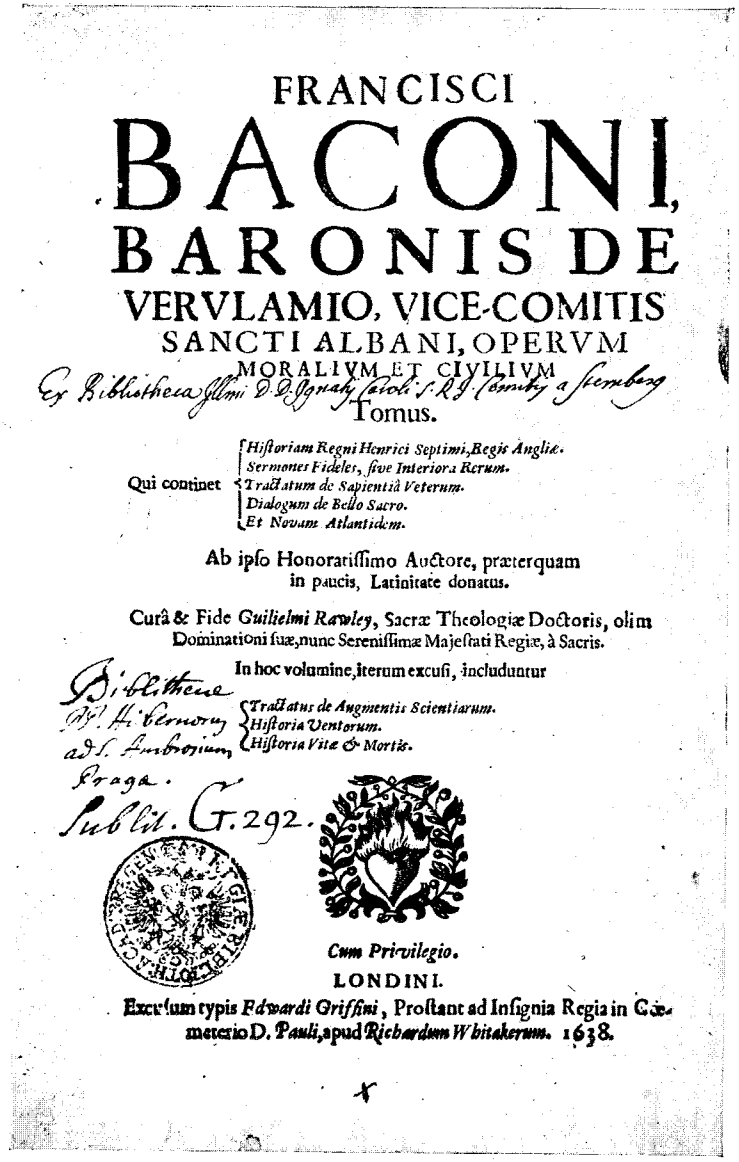

FRANCISCI
BACONI,
BARONIS DE
VERVLAMIO, VICE-COMITIS
SANCTI ALBANI, OPERVM
MORALIVM ET CIVILIVM
Tomus.

Qui continet
- Historiam Regni Henrici Septimi, Regis Angliæ.
- Sermones Fideles, sive Interiora Rerum.
- Tractatum de Sapientiâ Veterum.
- Dialogum de Bello Sacro.
- Et Novam Atlantidem.

Ab ipso Honoratissimo Auctore, præterquam in paucis, Latinitate donatus.

Curâ & Fide Guilielmi Rawley, Sacræ Theologiæ Doctoris, olim Dominationi suæ, nunc Serenissimæ Majestati Regiæ, à Sacris.

In hoc volumine, iterum excusi, includuntur
- Tractatus de Augmentis Scientiarum.
- Historia Ventorum.
- Historia Vitæ & Mortis.

Cum Privilegio.
LONDINI.
Excvsum typis Edwardi Griffini, Prostant ad Insignia Regia in Cœmeterio D. Pauli, apud Richardum Whitakerum. 1638.

Titulní list Baconových spisů vydaných r. 1638.

a těla, teplo zapařeného sena i jiných rostlin, teplo hašeného vápna a pod. Také máme přístroje, které vyrábějí teplo pouhým pohybem. Máme místa, kde můžeme provádět silné sluneční ozařování, pod zemí známe místa, jež sama o sobě nebo s naším přispěním vydávají teplo. Těchto různých druhů tepla užíváme podle povahy svých prací.

Máme také ústavy pro optiku, kde předvádíme nejrůznější světla a záření všech barev, kde také vytváříme různé barvy z těles bezbarvých a průsvitných, nikoli však jen duhové odlesky, jaké vídáme u drahokamů a hranolů, nýbrž barvy trvalé a stálé. Světlo umíme také zesilovat a promítat na velké vzdálenosti tak ostře, že lze rozeznat i nejjemnější body a čáry. Můžeme vysílat také různobarevná světla a vyvolávat zrakové klamy, ať jde o tvar, velikost, pohyb nebo barvu; dovedeme rovněž vyvolávat nejrůznější stíny a zrcadlení. Známe rozličné látky, o nichž vy nevíte, z nichž vychází světlo a záření. Máme přístroje, jimiž můžeme vidět vzdálené předměty na nebi nebo na jiném vzdáleném místě. Můžeme také předvádět blízké předměty v dálce a daleké předměty v naší blízkosti a předstírat tak různé vzdálenosti. Naše přístroje pro podporu zraku jsou mnohem lepší než vaše brýle. Máme také skla a přístroje, jimiž vidíme dokonale a jasně i velmi malá tělíska, jako části těla a barvy mušek a červíků, zrnka a žilky drahokamů, které jsou jinak neviditelné pouhým okem. Tak také poznáváme, z čeho se skládá moč a krev. Vytváříme umělé duhy, záře a kruhy kolem světla, dále různé druhy odrazu a lomu světla. Dovedeme také zesilovat světelné paprsky, které se odrážejí od předmětů.

Máme drahokamy všech druhů, mnohé velmi krásné a vám neznámé, podobně pak rozmanité křišťály a skla, mezi nimi skla, vyrobená i z jiných látek, než z jakých se sklo vyrábí u vás. Kovy umíme zpracovat tak, že jsou průhledné jako sklo. Máme velké sbírky zkamenělin a umělých nerostů, vám neznámých, magnety podivuhodné síly a různé vzácné kameny, přirozené i umělé.

V ústavech pro studium zvuku tvoříme a předvádíme všechny zvuky a vysvětlujeme jejich původ. Užíváme harmonií, které neznáte, známe harmonie čtvrttónové a harmonie ještě jemnějších zvukových odstínů. Na hudebních nástrojích, které rovněž neznáte, vyluzujeme mnohem jemnější zvuky než vy, užíváme také zvonků a rolniček příjemných tónů. Slabé zvuky umíme zesilovat a učinit hlubšími, silné zvuky zeslabovat a zvyšovat a rovné tóny rozechvívat. Umíme napodobit všechny členěné zvuky a hlásky, dále hlasy zvířat a zpěv ptáků. Umíme zlepšit sluch přístroji, jež vkládáme do uší. Vyvoláváme několikanásobné ozvěny, které jako by si zvukem pohrávaly: některé opakují zvuk silněji, jiné ostřeji nebo hlouběji, některé mění dokonce původní artikulované zvuky. Můžeme vysílat zvuk rovnými i zahnutými trubkami a jinými dutými nástroji nejrůznějšími směry a do velkých vzdáleností.

V některých ústavech konáme pokusy s různými vůněmi a chutěmi. Jistě se ti bude zdát podivné, že umíme vůně zesilovat, že napodobujeme vůně přírodní a vyrábíme je z neobvyklých látek. Dovedeme také napodobovat různé chuti tak, že jsou od pravých k nerozeznání. V cukrárnách tohoto ústavu vyrábíme trvanlivé i kypré cukrovinky, různá vonná vína, mléčné nápoje, omáčky a saláty, vše v mnohem rozmanitějších druzích než u vás.

Ve strojírnách zhotovujeme stroje a nástroje pro různé druhy pohybů. Dosahují mnohem větší rychlosti než střely z vašich mušket a než je rychlost jakýchkoli vašich strojů. Konáme pokusy, jak stupňovat rychlost soukolím i jinými prostředky. Tak se nám podařilo sestrojit přístroje, které jsou lepší a výkonnější než vaše a předčí i vaše největší polní a obléhací děla. Také vyrábíme střelné i jiné válečné zbraně všeho druhu, dále střelný prach i jiné nové výbušné látky, řecké ohně, jež hoří na vodě a nelze je uhasit. Ohňostroje vypalujeme pro kratochvíli, také jich však užíváme prakticky. Napodobujeme let ptáků a známe různé druhy létání. Máme lodi i čluny, které mohou plout pod vodou a odolávají tak lépe mořským vlnám,

také máme plovací pásy i jiné pomůcky k plavání. Zmínky zasluhují naše rozličné pozoruhodné hodiny a jiné stroje s otáčivými nebo kyvadlovými pohyby, i stroje, které se nepřetržitě pohybují. Napodobujeme pohyby živých tvorů — lidí, zvířat, ptáků, ryb a plazů. Známe i jiné přístroje s rovnoměrným, jemným a přesným chodem.

V našem ústavu matematiky máme všechny znamenité přístroje geometrické a hvězdářské.

Máme také ústavy smyslových klamů: tam provádíme a zároveň odhalujeme různá kouzla, klamná zjevení, triky a iluse. Jistě si myslíš, že my, kteří máme tolik přirozených předmětů, vzbuzujících podiv, můžeme snadno obloudit lidské smysly mnoha klamnými jevy, jestliže tyto své vynálezy zahalíme rouchem divů a zázraků. My však nenávidíme všechen podvod a lež, a proto jsme zakázali svým druhům pod ztrátou cti a pod pokutou přirozená díla nebo předměty uměle přikrašlovat nebo zveličovat. Mají předvádět pouze nepřikrášlené zjevy a nesmějí jim připisovat nic neobvyklého.

To jsou, milý synu, největší přednosti Domu Šalomounova.

Nyní ti povím o povinnostech a pracích našich členů. Dvanáct jich cestuje po cizích zemích pod jmény jiných národů (neboť své jméno tajíme); přinášejí nám knihy, zprávy o vynálezech a modely vynálezů všech zemí. Nazýváme je „kupci světla“.

Tři členové sbírají materiál o pokusech vypsaných v knihách. Těm říkáme „hledači kořisti“.

Tři jiní shromažďují zprávy o mechanických vynálezech, o bádání ve vědách a o praktických vynálezech, které nejsou ve vědách zahrnuty. Nazýváme je „zasvěcenci“.

Tři členové zkoušejí nové pokusy, pokud myslí, že by se nám hodily. To jsou „pionýři“ nebo „průkopníci“.

Jiní tři shromažďují pokusy předcházejících čtyř skupin a v rubrikách a tabulkách je označují názvy, aby z nich bylo možno lépe vyvodit různá pozorování a závěry. To jsou „pořadatelé“.

Tři členové dohlížejí na pokusy ostatních a snaží se podle nich vyrobit předměty užitečné pro praktický život nebo vědu. Přitom nám nejde jen o praktické využití předmětů, nýbrž i o to, abychom odhalili příčiny a způsoby, jak se projevují přírodní úkazy, a tak snadno a jasně objevili součásti a vlastnosti jednotlivých těles. Tyto muže nazýváme „dárci" nebo „dobrodinci".

Na shromážděních a poradách všech členů přezkoumáváme všechny zmíněné práce a jejich výsledky. Potom pečují tři členové o to, aby se konaly další, nové a přesnější pokusy, jež by pronikly ještě dále do přirozenosti věcí, a tyto pokusy řídí. Jmenují se „světlonoši."

Tři další členové provádějí takto řízené pokusy a podávají o nich zprávy. Nazývají se „očkovatelé".

Konečně tři členové na základě těchto objevů konají širší pozorování a vyvozují závěry a poučky. Jsou to „tlumočníci přírody".

Máme ovšem také žáky a učedníky, abychom vychovávali dorost pro ona povolání, dále mnoho mužských i ženských pomocníků a spolupracovníků. Radíme se, které vynálezy a objevy máme zveřejnit a které nikoli, a všichni jsme se zavázali přísahou, že neprozradíme věci, které jsme prohlásili za tajné. Některé z nich však někdy oznámíme státu, jiné pak si ponecháváme zcela pro sebe.

Pro své obřady a slavnosti máme dvě velmi dlouhé a krásné síně. V jedné z nich vystavujeme ukázky a modely vzácných a znamenitých vynálezů všeho druhu, v druhé jsou sochy všech vynikajících vynálezců. Je tam i socha vašeho Kolumba, který objevil Západní Indii, socha prvního vynálezce lodi, socha vašeho mnicha, který vynalezl střelný prach a střelné zbraně, dále sochy vynálezců hudebních nástrojů, písma, tisku, socha prvního astronoma, vynálezce zpracování kovů, výroby skla, výroby hedvábí ze smotků bource morušového, sochy prvního výrobce vína, vynálezce pluhu a vynálezce výroby chleba a cukru. O všech těchto vynálezcích máme přesnější zprávy

než vy sami. V oné síni jsou také sochy našich vynikajících vynálezců. Protože jste však sami tyto vynálezy neviděli, vedlo by nás příliš daleko popisovat je. I kdybyste se však chtěli pokusit pochopit tyto vynálezy podle popisu, mohli byste snadno podlehnout omylu. Za každý cenný vynález postavíme jeho původci sochu a udělíme mu štědrou čestnou odměnu. Některé sochy jsou z mosazi, jiné z mramoru nebo lydického kamene, jiné z pozlaceného a zdobeného cedrového nebo jiného ušlechtilého dřeva, jiné konečně ze železa, stříbra nebo zlata.

V chorálech a bohoslužebných zpěvech, které denně zpíváme, vzdáváme chválu a dík Bohu za jeho podivuhodná díla, v modlitbách ho prosíme o pomoc, požehnání a osvícení při našich pracích, abychom je dovedli k zdárnému a ušlechtilému konci.

Čas od času navštěvujeme významná města říše a vyhlašujeme v nich nové užitečné vynálezy, je-li k tomu vhodná příležitost a uznáme-li to za vhodné. Předpovídáme různé epidemické nemoci, mor, záplavu škodlivých zvířat, neúrodu, bouři, zemětřesení, zátopy, komety, průběh počasí a jiné úkazy; přitom radíme lidu, jak těmto nehodám a živelným pohromám uniknout, jak je překonávat a napravovat."

Když Otec skončil své výklady, povstal, já pak poklekl, jak jsem byl předtím poučen. Položil mi pravici na hlavu a řekl: „Bůh ti žehnej, milý synu, a požehnej i zprávu, kterou jsem ti dal. Svoluji, abys ji veřejně rozhlásil pro dobro jiných národů, neboť zde žijeme jako zcela neznámá země v lůnu božím." Po těchto slovech mě opustil. Dal však příkaz, aby mně i mým druhům vyplatili dva tisíce dukátů, neboť obyvatelé této země jsou vždy velmi štědří.

Zde rukopis končí.

FRANCIS BACON

NOVÁ ATLANTIS

Šéfredaktor nakladatelství Jiří Zajonc. Odpovědný redaktor
Dr Karel Hozman. Technická redaktorka Ludmila Forstová.
Korektor Břetislav Bačovský.
Edice Živé odkazy, řada 2., sv 7. 30102/1, 51014/51/11/
III/1,248. Sazba 5. VII. 1951, tisk 28. XII. 1951. 1. vydání.
Náklad 8.400. Pl. ar. 3,5, aut. ar. 2. Pap. 221, 86 × 112,
80 g. Tiskla Svoboda 05, n. p., Brno, nám. Rudé armády 13.
Se sazby garmond Bodoni. 1 %.
Cena brož. 13 Kčs, kart. 14 Kčs.